

TADEUSZ MARSZAŁEK

Wybrane fragmenty dziejów Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW

An outline of the history of Forest Economics Department,
Warsaw Agricultural University

ABSTRACT

The paper presents selected fragments of the history of the Forest Economics Department, Warsaw Agricultural University from 1950 (the establishment of the Department after the World War II) to 1994 (changes in the organisational structure of universities).

KEY WORDS

history, Forest Economics Department, Warsaw Agricultural University

Wstęp

Dziś już wszystkim wiadomo, że las jest niezastąpionym elementem środowiska przyrodniczego, a ponadto stanowi źródło wielu surowców i użyteczności o podstawowym znaczeniu dla obecnego i przyszłego rozwoju gospodarczego i kulturalnego naszego kraju.

Dziś wiadomo też, że zachowanie i wzbogacenie majątku leśnego, przy jednoczesnym zapewnieniu stałego wzrostu jego wszechstronnej użyteczności dla społeczeństwa jest konstytucyjnym obowiązkiem każdego narodu. Jest to zresztą obowiązek o szczególnie doniosłym znaczeniu. Las jest bowiem tworem żywym i trudnym do zrekonstruowania, a w porównaniu z innymi zasobami przyrody, często ukrytymi w głębinach morza i ziemi jest tworem łatwym do zniszczenia i najbardziej bezbronny.

Zarówno sprawie zwiększania wszechstronnej użyteczności lasów dla pokolenia współczesnego, jak i sprawie zachowania lasów dla przyszłych pokoleń służą m.in. nauki leśne, służy wiedza leśna, służy przyswajanie wiedzy leśnej przez uczniów i studentów szkolnictwa leśnego. Źródłem tej wiedzy są wyniki działalności naukowo-badawczej prowadzonej m.in. w katedrach wydziałów leśnych wyższych uczelni. Jedną z tego rodzaju katedr jest utworzona w 1950 roku i podlegająca częstym zmianom reorganizacyjnym Katedra Ekonomiki Leśnictwa SGGW w Warszawie.

A oto syntetyczny opis najważniejszych rezultatów pracy tej Katedry osiągniętych w okresie od 1950 do 1994 roku, a zatem w ciągu 44 lat.

Rogowski eksperyment ekonomiczny

W latach 1958-1968 prowadzono w Lasach Doświadczalnych SGGW w Rogowie eksperyment

TADEUSZ MARSZAŁEK

Katedra Ekonomiki Leśnictwa, SGGW
ul. Nowoursynowska 159
02-766 Warszawa

ekonomiczny mający na celu opracowanie oraz empiryczne sprawdzenie nowego, zmodyfikowanego systemu ewidencyjno-obrachunkowego. Podstawę normatywną eksperymentu, wymagającego m.in. zastosowania odmiennego od obowiązującego w Lasach Państwowych

planu kont, dokumentacji, metod obrachunku itp., stanowiło zarządzenie Ministrów Szkolnictwa Wyższego i Finansów z 12 lutego 1960 roku.

Okres trwania eksperymentu był uzależniony od liczby lat dzielących dwie kolejne rewizje planu urzędniowego. Tego rodzaju rewizje połączone z inwentaryzacją zasobów leśnych i szacowaniem ich wartości odbyły się w Rogowie w latach gospodarczych 1958/1959 i 1967/1968. Daty wymienionych rewizji określają jednocześnie termin rozpoczęcia i zakończenia 10-letniego cyklu badawczego.

W ramach rogowskiego eksperymentu ekonomicznego dążono do opracowania i wypróbowania takiego systemu ewidencyjno-obrachunkowego gospodarstwa leśnego, który umożliwiłaby:

- a) wprowadzenie do operatów urzędniowych gospodarstwa leśnego dodatkowych wskaźników ekonomicznych, w tym przede wszystkim wskaźników uzyskiwanych dzięki przeprowadzeniu co 10 lat okresowej analizy i oceny zmian zasobów leśnych na pniu oraz okresowej analizy i oceny zmian produktywności lasu,
- b) obliczanie w gospodarstwie leśnym rocznej produkcji globalnej uwzględniającej wartość dodatnich lub ujemnych zmian w stanie zasobów leśnych na pniu.

Wykonanie empirycznych badań ekonomicznych na terenie Lasów Doświadczalnych SGGW w Rogowie służyło zatem wypróbowaniu na przykładzie małego obiektu leśnego poprawności oraz realności koncepcji teoretycznych, których przedwczesne zastosowanie na obszarze całego gospodarstwa leśnego mogłoby spowodować dezorganizację i straty. Chodziło ponadto o zbadanie w formie eksperymentu wielkości nakładów pracy, a także poznanie trudności, jakie powstają przy stosowaniu nowej koncepcji zmodyfikowanego systemu ewidencyjno-obrachunkowego. Autorem eksperymentu był zmarły w 1965 roku kierownik Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW prof. dr Rudolf Fromer.

Oparty na wymienionych przesłankach projekt zmodyfikowanego systemu ewidencyjno-obrachunkowego zastosowanego tytułem próby w Lasach Doświadczalnych SGGW w Rogowie przewidywał m.in.:

- 1) Stosowanie zasady wykonywania okresowej (co 10 lat) analizy i oceny dynamiki zasobów leśnych na pniu. Okresowe analizy i oceny były wykonywane w jednostkach miąższości (m^3) i w jednostkach pieniężnych (zł). Polegały one na porównywaniu danych uzyskanych w trakcie kolejnych rewizji planu urzędniowego. W ten sposób stało się możliwe otrzymanie odpowiedzi na pytanie czy i w jakim stopniu nastąpiło w danym gospodarstwie leśnym oraz w okresie poszczególnych, 10-letnich przedziałach czasowych, polepszenie lub pogorszenie stanu i struktury zasobów leśnych na pniu. Dzięki temu stało się możliwe ciągłe kontrolowanie wieloletnich kierunków rozwojowych, jakie w tym zakresie występują.
- 2) Stosowanie zasady dokonywania w jednostkach miąższości i wartości okresowej (co 10 lat) analizy i oceny dynamiki produktywności lasu. Porównywanie wskaźników obrazujących wykorzystanie potencjalnej produktywności lasu w kolejnych dziesięcioleciach, pozwala na stałe kontrolowanie poziomu produktywności lasu oraz zachodzących w niej przemian. Tym samym zostają stworzone warunki pozwalające na udzielenie odpowiedzi na pytanie czy nakłady pracy i środków ponoszone w poszczególnych okresach 10-letnich, w związku z dążeniem do zwiększenia produktywności lasów, rzeczywiście sprzyjają osiągnięciu zaplanowanego celu.
- 3) Stosowanie zasady corocznego obliczania wielkości produkcji globalnej (z uwzględnie-

niem zmian w stanie zasobów leśnych na pniu). W związku z tym obliczanie rocznej produkcji globalnej polega na korygowaniu miąższości drewna pozyskanego w danym roku gospodarczym o wielkość odzwierciedlającą zmiany miąższości zasobów leśnych na pniu oraz korygowaniu wartości drewna pozyskanego w danym roku gospodarczym o wielkość odzwierciedlającą zmiany wartości zasobów leśnych na pniu.

Przytoczony sposób obliczania pozwalał na ustalenie faktycznej wielkości produkcji wytwarzanej w badanej jednostce produkcyjnej. Doświadczenie wykazało, że wyniki obliczeń różnią się istotnie od wielkości tzw. rocznej produkcji leśnictwa. Nie ulega wątpliwości, że za prawidłowy powinien być uznany jedynie ten wynik, który uwzględnia nie tylko rozmiar użytkowania, ale również zmiany zasobów leśnych na pniu.

Powstaje pytanie, czy informacje liczbowe oraz wskaźniki dostarczane przez zmodyfikowany system ewidencyjno-obrachunkowy opracowany w ramach rogowskiego eksperymentu ekonomicznego są rzeczywiście niezbędne do prawidłowego kierowania gospodarką leśną oraz w jakim zakresie, na jakim szczeblu i przy jakim systemie zarządzania mogą być wykorzystywane. Należy stwierdzić, że ze względu na ograniczony zakres badań, eksperyment nie dostarczył na te pytania wyczerpującej odpowiedzi.

O celowości stosowania w gospodarstwie leśnym analogicznego lub zbliżonego do wypracowanego w Rogowie systemu ewidencyjno-obrachunkowego, jak również o konieczności podjęcia badań zmierzających do znalezienia rozwiązań pozwalających na wydatne obniżenie kosztów ewidencji i obrachunku, zdecydował dalszy rozwój praktyki gospodarczej w okresie ostatnich dziesięcioleci. Zdecydowała głównie zmiana struktury zadań gospodarstwa leśnego oraz gwałtowny wzrost zapotrzebowania na środowiskotwórcze funkcje lasu.

Podkreślić jednak należy, że wyniki wieloletniego eksperymentu ekonomicznego były wielokrotnie referowane i dyskutowane na konferencjach ekonomistów. W celu zaznajomienia się z założeniami eksperymentu gościli na Wydziale Leśnym SGGW wybitni ekonomiści leśni Bułgarii, z byłej Czechosłowacji, z byłej NRD, Węgier i byłego ZSRR. Eksperyment był również oceniany na łamach krajowego i zagranicznego piśmiennictwa leśnego.

Pełnienie funkcji promotorskich w pozytywnie zakończonych przewodach doktorskich

Kierownicy Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW (prof. dr R. Fromer i prof. dr T. Marszałek) byli w omawianym okresie promotorami w 14 pozytywnie zakończonych przewodach doktorskich. Tytuły prac doktorskich były następujące:

- Lasy chłopskie w świetle badań polityki leśnej.
- Rola lasów w gospodarce narodowej.
- Metody oceny ekonomicznej efektywności inwestycji w gospodarstwie leśnym.
- Ekonomiczne aspekty pozaprodukcyjnych funkcji lasu.
- Podstawy metodyczne szacowania szkód wyrządzonych przez zwierzynę płową.
- Ekonomiczne podstawy optymalizacji planu wywozu drewna w Okręgowym Zarządzie Lasów Państwowych.
- Ekonomiczna ocena dynamiki zapasu rosnącego oraz produktywności i produkcyjności lasu w LZD – Rogów.
- Ekonomiczna ocena produkcji drewna na pniu w drzewostanach sosnowych.
- Przestrzenne zróżnicowanie poziomu intensywności gospodarstwa leśnego w OZLP Białystok.

- Ekonomiczna ocena efektywności produkcji drewna na pniu w drzewostanach dębowych, bukowych i brzoźowych.
- Poziom intensywności nakładów jako kryterium rejonizacji nadleśnictw w OZLP Kraków.
- Przemiany w strukturze przestrzennej powierzchni leśnej w Polsce w latach 1946-1971.
- Zasady planowania optymalnej lesistości regionu białostockiego.
- Teoretyczne i metodyczne podstawy ekonomicznej oceny gruntów leśnych.

Pozytywnie zakończone rozprawy doktorskie wzbogaciły wydatnie poziom nauki i dydaktyki w dziedzinie ekonomiki leśnictwa w Polsce, a także zwiększyły poziom wykształcenia polskich leśników.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, że wielu spośród autorów wymienionych tytułów rozpraw doktorskich zajmowało lub zajmuje wysokie stanowiska w placówkach polskiego szkolnictwa wyższego, w Instytucie Badawczym Leśnictwa, a także na najwyższych szczeblach Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

Podjęcie inicjatywy zespołowego opracowania podręcznika akademickiego pt. „Zarys ekonomiki leśnictwa”

W wyniku przyjacielskiej współpracy kierowników Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW w Warszawie i Katedry Ekonomiki Leśnictwa AR w Poznaniu ukazał się w 1978 roku wydany przez PWRiL podręcznik akademicki pod tytułem „Zarys ekonomiki leśnictwa”. Jest to trzecia tego rodzaju pozycja wydana w okresie powojennym. Pierwsza, w opracowaniu prof. dr. Rudolfa Fromera, pt. „Wstęp do ekonomiki gospodarstwa leśnego” ukazała się w 1953 roku, a druga w opracowaniu zbiorowym pod red. prof. dr. W. Krajskiego pt. „Zagadnienia ekonomiki leśnictwa” – w 1969 roku.

Podręcznik „Zarys ekonomiki leśnictwa” został oceniony bardzo przychylnie. Świadczą o tym m.in. fragmenty recenzji prof. dr. Tadeusza Partyki zamieszczonej w czasopiśmie „Sylwan”. Stwierdzono w niej m.in., że: Praca T. Marszałka i M. Podgórskiego w stosunku do poprzednich została rozwinięta, a zagadnienia w niej zawarte – wszechstronnie naświetlone. Można ją polecić nie tylko studentom, ale i osobom zajmującym się na bieżąco ekonomiką leśnictwa (planistom, organizatorom produkcji, specjalistom z zakresu finansowania, księgowości, zagadnień inwestycyjnych). Całość opracowania ujęta została w dwóch częściach: pierwsza dotyczy ogólnych problemów leśnictwa, a druga rozwija szczególnie zagadnienia ekonomiki gospodarstwa leśnego. Literatura wzbogacona pozycjami zagranicznymi stanowi dodatkowe źródło wiadomości o tej gałęzi wiedzy leśnej. Ponadto podręcznik ekonomiki leśnictwa zawiera syntezę współczesnej wiedzy o gospodarowaniu w leśnictwie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że podstawowa część składowa wymienionej syntezy stanowi wieloletni i w pełni oryginalny dorobek naukowy autorów podręcznika. Duży ładunek myśli podany jest w sposób ciekawy, widziany przez pryzmat własnych koncepcji autorów. Dyskusyjność niektórych ujęć nie obniża wartości pracy. Wskazuje tylko na konieczność dalszego doskonalenia dzieła, tak chlubnie zapoczątkowanego.

Za godne wyróżnienia wymienia Autor recenzji te fragmenty podręcznika, które zawierają:

- ✦ Omówienie udziału lasów w strukturze użytkowania ziemi w przekroju kontynentów świata oraz Europy i ważniejszych jej krajów, ogólny podział funkcji lasu, szczegółową charakterystykę gospodarczych oraz pośrednio – i pozagospodarczych funkcji lasu oraz szczegółowe przedstawienie oryginalnej metodyki szacowania pozagospodarczych wartości lasów, parków narodowych i rezerwatów przyrody,

- ✦ Omówienie hierarchii celów gospodarowania, zasad racjonalnego wyboru, założeń rachunku ekonomicznego oraz takich problemów jak: efektywność produkcji leśnej, produktywność lasu oraz metody jej oceny, intensywność produkcji leśnej, efektywność inwestycji leśnej oraz kształtowanie efektywności gospodarowania w leśnictwie. Każdy z wymienionych problemów jest szczegółowo rozpatrywany, poparty przykładami z Lasów Państwowych, lasów doświadczalnych czy też danych z literatury zagranicznej.
- ✦ Omówienie zagadnień dotyczących: szacowania wartości lasu oraz strat i odszkodowań leśnych – w aspekcie historycznym, a także najnowszych rozwiązań; ekonomiki pracy w gospodarstwie leśnym z elementami określającymi czas, wydajność i efektywność pracy oraz taryfikację pracy i płac; planowania ze szczególnym uwzględnieniem planów techniczno-ekonomicznych nadleśnictw oraz analizy działalności gospodarczej przedsiębiorstw Lasów Państwowych; ekonomiki postępu technicznego w gospodarstwie leśnym, z podaniem zasad obliczania efektywności postępu oraz efektywności technizacji prac w gospodarstwie leśnym.

Cytowany recenzent sygnalizuje również konieczność wznowienia nakładu podręcznika w formie uwzględniającej zmiany jakie w ostatnich dziesięcioleciach wystąpiły w krajowym i światowym gospodarstwie leśnym.

Publikacje naukowe i dydaktyczne pracowników Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW

Kolejnym, niezwykle cennym osiągnięciem pracowników Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW było opracowanie i zgłoszenie drukiem ponad 300 publikacji. Bibliografię tych opracowań można znaleźć w wydanych przez Dział Wydawnictw SGGW bibliografiach noszących następujące tytuły:

- 1) Bibliografia prac naukowych i dydaktycznych pracowników Wydziału Leśnego w okresie 1945-1974. Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1975.
- 2) Bibliografia prac naukowych i dydaktycznych pracowników Wydziału Leśnego SGGW w okresie 1975-1984. Wydawnictwo SGGW-AR, Warszawa 1986.
- 3) Bibliografia prac naukowych i dydaktycznych pracowników Wydziału Leśnego SGGW w okresie 1985-1994. Dział Wydawnictw SGGW, Warszawa 1997.

Z uwagi na brak możliwości przedstawienia w niniejszym referacie pełnej bibliografii prac naukowych, dydaktycznych i innych wykonanych w omawianym okresie przez pracowników Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW, zachodzi konieczność ograniczenia się w tym miejscu do przedstawienia jedynie kilku jej fragmentów. Są one następujące:

KSIĄŻKI I BROSZURY O CHARAKTERZE NAUKOWYM

- 1950, Leśnictwo w planie 6-letnim. Życie Gospodarcze.
- 1963, Ekonomiczna ocena produktywności leśnego obrębu siedliskowego. Dział Wyd. SGGW, Warszawa.
- 1972, Zapas i przyrost drzewostanów w rachunku ekonomicznym. PWRiL Warszawa.
- 1973, Efekty i efektywność gospodarki leśnej. PWRiL Warszawa.
- 1988, Nasze dziedzictwo leśne. Postępy Techniki w Leśnictwie, Numer specjalny.
- 1990, Dziedzictwo leśne Polski i świata. ZG SITLiD. Wyd. Świat.
- 1994, Polityka leśna i gospodarowanie kapitałem drzewnym. Wyd. OIKOS, Warszawa.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE I PROPAGANDOWE

- 1959, Materiały do studium ekonomiki gospodarstwa leśnego, t. I i II. Dział Wyd. SGGW, Warszawa.
- 1966, Materiały do studium ekonomiki gospodarstwa leśnego, t. III. Dział Wyd. SGGW, Warszawa.
- 1972, Materiały do ćwiczeń z ekonomiki leśnictwa. Dział Wyd. SGGW, Warszawa.
- 1973, Ekonomiczne podstawy kształtowania produktywności lasu. Dział Wyd. AR, Warszawa.
- 1974, Zarys ekonomiki leśnictwa. Dział Wyd. AR, Warszawa.
- 1980, Zagadnienia ekonomiki leśnictwa. Wyd. PTE, Bydgoszcz.
- 1983, Ekonomiczne zagadnienia gospodarstwa leśnego. Dział Wyd. SGGW-AR, Warszawa.
- 1983, Materiały pomocnicze do ćwiczeń z zarządzania przedsiębiorstwem leśnym. Dział Wyd. SGGW-AR, Warszawa.
- 1994, Elementy wiedzy o lesie i gospodarstwie leśnym. ZG SITLiD, Warszawa.

ARTYKUŁY NAUKOWE

- 1959, Rola lasów chłopskich w gospodarce województwa krakowskiego. ZN SGGW, Leś., 3.
- 1961, Eksperymentalna metoda organizacji gospodarstwa leśnego. Ekon. I Org. Pracy, 7.
- 1964, Ekonomiczne wskaźniki przyrostu drzewostanu. Sylwan, nr 5.
- 1966, Ekonomiczne wskaźniki produktywności lasu. Las Polski, nr 12.
- 1977, Kryteria oceny podstawowej działalności przedsiębiorstwa leśnego. Zesz. Naukowe. SGGW-AR, Leś., 24.
- 1977, Gospodarcze funkcje lasu. Las Polski, nr 17.
- 1977, Pośrednio gospodarcze i pozagospodarcze funkcje lasu, Las Polski, nr 18.
- 1978, Podstawy rachunku ekonomicznego regulacji użytkowania rębnego drzewostanów. Sylwan, nr 5.
- 1979, Problemy współczesnego gospodarstwa leśnego. Las Polski, nr 24.
- 1980, Wskaźniki ekonomicznej efektywności cięć pielęgnacyjnych. Sylwan, nr 7.
- 1984, Kierunki optymalizacji planu pozyskania i wywozu drewna. Sylwan, nr 4.
- 1985, Szacowanie infrastrukturalnych wartości gospodarstwa leśnego. Las Polski, nr 15-16.
- 1988, Ekonomiczna charakterystyka szkód powstających wskutek zanieczyszczenia środowiska leśnego. Sylwan, nr 9.
- 1991, Ekonomiczne skutki klęski ekologicznej w gospodarstwie leśnym. Las Polski, nr 4.

PUBLIKACJE W CZASOPISMACH ZAGRANICZNYCH

- 1965, Ein dynamisches Modell des Forstbetriebes. Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen, nr 4/5.
- 1978, Die Forstwirtschaft in der Volksrepublik Polen, Forstarciv, 11.
- 1984, Zu einigen Problemen der schädlichen Einwirkungen der Luftverschmutzung auf den Wald in Polen, Norges Landbrukskole.
- 1986, Forest and Forestry in Poland. Warsaw Agricultural Press.
- 1989, Probleme der Waldsterbens und der Selbstfinanzierung Forstwirtschaft in Polen. Forst und Holz. 20.

Głównymi autorami wymienionych i innych publikacji naukowych, popularno-naukowych i dydaktycznych Katedry Ekonomiki Leśnictwa SGGW, które wywarły znaczny wpływ na rozwój nauki i dydaktyki w dziedzinie ekonomiki leśnictwa w Polsce, a ponadto przyczyniły się do popularyzacji wiedzy o lasach i gospodarstwie leśnym w Polsce, byli następujący pracownicy tej Katedry: prof. dr Rudolf Fromer, prof. dr hab. Andrzej Klocek, prof. dr hab. Tadeusz Marszałek, dr inż. Krzysztof Jarosz i dr inż. Lech Płotkowski.

Należy podkreślić, że pomimo gwałtownych przełomów jakie aktualnie występują w życiu gospodarczym, społecznym i politycznym współczesnego świata, większość wyników badań i projektów rozwiązań przedstawionych w omawianych publikacjach nie utraciła swego naukowego i praktycznego znaczenia.

Poszukiwanie nowych dróg rozwoju gospodarstwa leśnego

Sformułowane w okresie ostatnich dziesięcioleci międzynarodowe ustalenia nauki i praktyki najwyższego szczebla informują m.in. o tym, że ludzkość potrzebuje do swego dalszego rozwoju istnienia prawidłowo zagospodarowanego lasu oraz o tym, że prawidłowo zagospodarowany las może istnieć w świecie tylko wtedy, kiedy ludzkość będzie mu poświęcała niezbędną część swego codziennego trudu. Ustalenia te mają ogólnoświatowe znaczenie i stawiają przed ludzkością wiele nowych, nieznanych dotychczas zadań. Stosunek do tych zadań jest zróżnicowany, albowiem zależy od lokalnych warunków gospodarczych i politycznych poszczególnych społeczeństw. Zależy zwłaszcza od poziomu kultury leśnej społeczeństwa.

Stwierdzenia te są niezwykle ważne, zakładają bowiem konieczność całkowitej zmiany stosunku społeczeństwa do lasu, stosunku wyrażającego się nie tylko w formie zaprzestania traktowania lasu jako miejsca służącego do pozbywania się śmieci i różnorodnych odpadów. Owa zmiana stosunku do lasu powinna wyrastać z ukształtowania się w społeczeństwie przekonania, że las odziedziczony po poprzednich pokoleniach może być we współczesnych warunkach zachowany tylko wtedy, kiedy będzie otoczony troskliwą opieką całego społeczeństwa oraz kiedy społeczeństwo to będzie się czuło odpowiedzialne za warunki środowiskowe w jakich żyć będą następne pokolenia. Umacnianiu tej odpowiedzialności służy m.in. rozwój kultury leśnej społeczeństwa.

Otóż w kształtowaniu kultury leśnej społeczeństwa w krajach UE niezwykle ważną rolę odgrywały i nadal odgrywają wielokierunkowe, oparte na podstawach naukowych i doświadczeniu praktycznym formy współdziałania między ministerialnymi departamentami odpowiedzialnymi za krajowe gospodarstwo leśne oraz ministerialnymi departamentami odpowiedzialnymi za krajowe szkolnictwo podstawowe i średnie. W wyniku tego współdziałania powstają nowe programy nauczania, nowe podręczniki szkolne, obowiązujące lektury oraz ekspozyty służące upowszechnianiu wśród młodzieży szkół podstawowych i średnich najważniejszych elementów kultury leśnej. Wychodzi się w tym przypadku z historycznego wyrażonego w przysłowiu głoszącym, iż to „czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał”. Wymienioną kulturę leśną traktuje się powszechnie jako ważną część składową kultury ekologicznej i kultury ochrony środowiska.

Innym spośród najważniejszych kierunków działalności mających na celu rozpowszechnienie wśród mieszkańców krajów Unii Europejskiej elementów wiedzy o lasach i gospodarstwie leśnym jest zapraszanie przedstawicieli społeczeństwa oraz reprezentowanych przez nią lokalnych organizacji zawodowych, gospodarczych, społecznych i politycznych do współdecydowania o losach lasów i gospodarstwa leśnego. Upowszechnianiu kultury leśnej służy w tym przypadku także współdziałanie przedstawicieli jednostek organizacyjnych gospodarstwa leśnego

w działalności poza leśnych zespołów i organizacji społeczno-gospodarczych. Udział społeczeństwa w prawidłowym rozwiązywaniu współczesnych problemów, jakie wystąpiły w światowej cywilizacji i kulturze jest bowiem zadaniem o światowym znaczeniu.

Dzięki intensywnej popularyzacji wiedzy o lasach i funkcjach lasu następuje w znacznej części krajów Unii Europejskiej ogromna zmiana stosunku społeczeństwa do lasu. W krajach tych nie można już dzisiaj wykonywać takich czynności gospodarczych w lesie, które nie znalazłyby uznania w oczach współmieszkańców lub grup społecznych danego kraju. Brak zainteresowania działalnością żyjącej do niedawna w odosobnieniu grupy zawodowej leśników należy w wielu krajach rozwiniętych do przeszłości, przy czym zaistniałe zmiany mają historyczne, psychologiczne, emocjonalne, gospodarcze i społeczne podłoża.

W podsumowaniu niniejszych uwag należy podkreślić, że podniesienie kultury leśnej w społeczeństwie polskim jest czynnikiem decydującym o możliwości i skuteczności opracowania i wprowadzenia w życie nowych dróg rozwoju polskiego gospodarstwa leśnego. Nowych dróg odpowiadających współczesnemu przełomowi dziejów świata. Wymieniona okoliczność stawia przed Ministerstwem Środowiska i Ministerstwem Edukacji Narodowej obowiązek niezwłocznego podjęcia stosownych, bardzo złożonych i nowatorskich przedsięwzięć.

Literatura

- Marszałek T. 1972. Znaczenie rogowskiego eksperymentu. Sylwan 12.
 Marszałek T. 1997. O dziedzictwie leśnym Polski i świata. Fundacja „Rozwój SGGW”, Warszawa.
 Marszałek T. 1998. Poszukiwanie nowych dróg rozwoju gospodarstwa leśnego. Przemysł Drzewny 12.
 Marszałek T. 1999. Nasze dziedzictwo leśne. Fundacja „Rozwój SGGW”, Warszawa.
 Marszałek T. 2000. O życiodajnych świadczeniach lasów polskich. Fundacja „Rozwój SGGW”, Warszawa.
 Marszałek T. 2001. Dostosowywanie lasu i gospodarki leśnej do wymagań współczesności. Sylwan 8.

SUMMARY

An outline of the history of Forest Economics Department, Warsaw Agricultural University

The paper presents selected fragments of the history of the Forest Economics Department, Warsaw Agricultural University from 1950 (the establishment of the Department after the World War II) to 1994 (changes in the organisational structure of universities).

Special attention has been drawn to the history of so called „Rogów economic experiment” and issues concerning collective elaboration of an academic handbook „An outline of forest economy”. The paper discusses the scope of topics of doctor’s dissertations, as well as the topics of scientific and didactic publications of the Department’s staff. The paper ends with deliberations on the searching of new opportunities for the development of forestry.